

бібліографічних посібників: «Бібліографія російської та української бібліографії по історії Української РСР» (1960, 1966), «Статистика народного господарства і культури Української РСР» (1968), «Історія Києва» (1958-1963) та ін.

ДІБ спрямовувала багаторічну роботу бібліотек республіки у формуванні бібліографічної і джерельної бази для складання енциклопедичного довідника - 26-томової «Історії міст і сіл Української РСР», допомагала обласним редколегіям та авторським колективам. Копітка праця бібліографів і бібліотекарів сприяла розгортанню краєзнавчого руху, перетворенню бібліотек, зокрема масових, в осередки пізнання історії рідного краю та його культури, а ДІБ - у центр історичного краєзнавства в Україні.

Надалі бібліотека активно брала участь у підготовці таких фундаментальних історичних досліджень, як: багатотомова «Історія Української РСР», «Історія класів і соціальних груп України», «Звід пам'яток історії і культури України» тощо. Так, за методикою, розробленою ДІБ і під її безпосереднім керівництвом, складено й видано 26 бібліографічних покажчиків про пам'ятки історії та культури областей, міст Києва і Севастополя.

Науковцям Інституту історії України в дослідженні багатьох тем і питань допомогли складені в попереджувальному режимі ретроспективні бібліографічні посібники «Історія робітничого класу Української РСР» (1985), «Історія селянства Української РСР. 1917 - 1989 рр.» (1990), «Історія інтелігенції Української РСР. 1917 - 1990 рр.» (1991). Вагомим внеском у розвиток історичної науки стали покажчики з історії Києва, музейного будівництва, історії промислових та сільськогосподарських підприємств, декабристського руху, теорії і практики історичного краєзнавства в Україні та ін. Великий інтерес становлять покажчики «Репресії 20 - 30 - 40-х і початку 50-х років на Україні»

(1992), «Сторінки історії України» (1990 - 1992). Але основою бібліографічної діяльності ДІБ, розпочатої ще за часів фундації бібліотеки, є складання бібліографії з історії України. У 60 - 70-ті роки було створено ретроспективний покажчик (1574 - 1967). Одночасно видавалися щорічники поточної літератури (вийшло 25), в яких відбито літературу з загальних та окремих питань історії України. Виявлений і систематизований масив літератури сягає 200 тис. описів. Однак він далеко не вичерпний.

З огляду на гостру соціальну потребу в українознавчих дисциплінах, ДІБ перебудовує свою бібліографічну діяльність. З 1994 р. нами розпочато організацію інформаційного центру з історії України, основами якого стануть бібліографічна база даних на машинотанених носіях інформації, ретельно підібраний багатий фонд «Україніка», архів виконаних бібліографічних та фактографічних довідок, видані посібники. Реалізація проекту дасть змогу розв'язати проблеми доступу до інформації з питань вітчизняної історії, організації, користування інформацією, застосовуючи сучасні сервісні форми, взаємодії зі світовими інформаційними мережами, базами даних.

Одне з важливих завдань інформаційного центру - підготовка й видання фундаментального бібліографічного покажчика з історії нашої країни, який міститиме відомості про вітчизняні та зарубіжні дослідження, розвідки, праці, публікації, що стосуються історичних подій, фактів, діяльності окремих осіб, груп, класів суспільства, конфесій в Україні (або її історії в цілому).

Зосередження в одній установі такого потужного інформаційного потенціалу з сучасними формами й методами організації і доведення його до широкого загалу не лише піднесуть українську науку на вищий щабель, а й якісно поліпшать бібліотечну роботу.

Валерія Шульгіна

ТВОРИ ФРАНЦУЗЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ У ФОНДАХ ЦНБ

У секторі нотних видань ЦНБ ім. В.І.Вернадського зберігається видатний пам'ятник музичної культури другої половини XVIII - поч. XIX ст. - нотозбірня сім'ї Розумовських. Ця цікава колекція свідчить про музикальні уподобання українських громадських діячів. Серед них - останній гетьман України Кирило Розумовський, його старший син - Олексій, який був міністром народної освіти, молодший син Андрій - відомий дипломат і музикант-аматор.

Значну частину колекції складають твори французьких композиторів.

Французьким культурним центром і ЦНБ восени 1994 р. було проведено цикл концертів з експонуванням цих шедеврів на кращих концертних сценах Києва - в Домі органної та камерної музики і Малому залі консерваторії ім. П.І.Чайковського.

В свою чергу, експозиція з нотної колекції Розумовських дала змогу ознайомитися зі старовинними виданнями доробку відомих французьких композиторів

Керубіні (1762-1842), Гретрі (1741-1813), Буальдьє (1775-1834), Бертоне (1767-1844). Було представлено також твори, що майже ніколи не виконуються в концертах та на оперних сценах. Це опери Шампена (1753-1830), Делайрака (1753-1809)*, твори Лошона (1760-1817), Латура (1766-1840) та ін.

Серед творів у жанрі *opéra comique* - «Корсар» Делайрака, виданий в Парижі відомим музикантом, композитором і видавцем Ледуком, чиї твори також були в експозиції виставки і зображені в рукописних каталогах О. Розумовського. «Концертна симфонія» Симона Ледука (1748-1777), що написана в 1771 р. і видана в 1775-76 рр., експонувалася в Домі органної та камерної музики. Великий майстеру жанрі *opéra comique* Шампен був популярним у кінці XVIII ст. В наші часи його музика мало відома, а видання творів композитора належать до раритетних. Відвідувачі виставки могли ознайомитися і з оперою Шампена «Меломан» (написана і поставлена у Версалі 1781 р.).

© Шульгіна Валерія Д-митрієна, Київ, 1995

* Член Шведської академії, автор понад 60 комічних опер.

Il détache la Clochette,
Qu'il agite bien doucement.

124

LA CLOCHETTE

Dès long-temps Ro-see-tait cru-el-le soude aux fleu-
 -ret-tes des gar-çonnet-tes rien di-voit elle hon-
 -nie son chien et les mou-ton-nes et pour-tant voyés l'innoc-
 -ence elle a-voit prés-é-leu-a-gneau qu'elle flat-tait de

Особливе місце в колекції творів французьких митців займає доробок Франсуа-Андре-Данікан Філідора (1726-1795), увертюра опери якого «Садівник та його хазяїн» (1761) зберігається у фондах ЦНБ.

В експозиції у жанрі комічної опери було представлено і увертюру до опери «Гурон» композитора Гретрі. В ЦНБ зберігаються також партитури опери «Петро Великий» (1790), балету «Земіра і Азор» (1771) та інших творів композитора.

Рідкісне видання арій у перекладі для голосу або флейти з цифрованим басом є унікальною збіркою фрагментів з майже усіх основних французьких комічних опер XVIII ст. Серед наймелодійніших арій - фрагменти з опер Монсін'ї (1729-1817). Шедевром композитора була комічна опера «Фелікс».

Експонування збірки французьких арій з основних опер, а також партитур оперних творів Філідора, Гретрі, Делайрака, Буальдьє виявило досить повно розвиток жанру комічної опери у Франції XVIII ст. та його відображення у фондах ЦНБ.

Окрасою виставки були ілюстровані нотні видання вокальних творів французьких композиторів XVIII - XIX ст. Збірку французьких галантних романсів паризького видання 1772 р. на тексти відомих майстрів Вольтера, Монкріфа, Маро та інших майстерно оформлено художниками Барб'є, Маскел'є, де Не в техніці офорта. Маскел'є та де Не стали відомими художниками, виконавши майстерні ілюстрації до «Метаморфоз» Овідія. До речі, у XVIII ст. було дуже мало ілюстрованих нотних видань.

Видання вокальних творів французьких композиторів XIX ст. - «Пісні Беранже» та «Пісні Монмартра» Дельме (1862-1904), «Нові пісні та рондо для дітей» Векерлена (1821-1910), «Старовинні пісні для дітей» Відора (1844-1937) являють собою справжні шедеври. Характер музики тонко відбитий в рисунках. Найбільшу цінність серед цієї групи становить збірка «Пісень Монмартра» з офортами художника Стейнлена (1859-1923). У нас зберігається примірник за номером 59, а всього їх вийшло 75 екземплярів.

Mais, si vous m'êtes infidèle,
Qui pourra me venger de vous?

LA CLOCHETTE

125

II.

Ceut fois de les lèvres de Rose
En un instant on le préloit :
Une fleur étoit elle éclose,
Sur son front vite on la playou :
Sa moindre absence l'inquiète...
Aussi dans les soins délicats
Rose lui met une Clochette
Bruyant témoin de tous les pas.

IV

Jamais bouquet plus solitaire
Ne fut si propice à l'amour.
Colin console la Bergère.
Puis de ses feux parle à leur tour.
Tout en vantant la genouillère
Du pauvre petit animal.
Il lui peint si bien sa tendresse
Qu'il prend les droits de son rival.

III.

Colin amoureux de la belle
Voudroit bien supplanter l'agneau.
Un jour il le surprend sans elle,
Il l'emporte loin du hameau :
Puis il détache la Clochette
Qu'il agite bien doucement,
Tant que l'innocente qui guette
Arrive où le malin l'attend.

V.

L'agneau regagnant la retraite
Pres d'eux paraît en ce moment.
Rose entens tu cette Clochette ?
Cria Colin, en l'embrassant :
Méchant, dit Rose embarrassée,
C'est toi pour au tout autre emploi
Que cette cloche fut placée :
Mais l'heure en a donné pour toi.

M. LE PRIEUR